

- [banking](#). Accessed 1 Sep. 2019.
11. Financial Stability Report. National Bank of Ukraine, December 2018, bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603. Accessed 1 Oct. 2019.
 12. Analytics. Cambridge dictionary dictionary.cambridge.org/dictionary/english/analytics. Accessed 1 Oct. 2019.
 13. Analytics. Wikipedia, en.wikipedia.org/wiki/Analytics. Accessed 1 Oct. 2019.
 14. Analytics. Wikipedia, uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0. Accessed 1 Oct. 2019.
 15. Analytics. Techopedia, www.techopedia.com/definition/30296/analytics. Accessed 1 Oct. 2019.
 16. *Economic Encyclopedia*, ed.S.V. Mochernyi, Academy Publishing Center, 2000.
 17. Basrur, Dh. “Introducing Analytics: A Comprehensive Guide For Beginners.” *Analytics training*, analyticstraining.com/all-you-need-to-know-about-analytics/. Accessed 1 Sept. 2019.
 18. Naveir,a C.F., Jacob, I., Rifai, Kh., Simon, P., and E. Windhagen “Smarter analytics for banks.” *Mckinsey*, www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/smarter-analytics-for-banks. Accessed 1 Sept. 2019.

УДК 336.77.067.21

doi: 10.15330/apred.1.15.105-112

Шуплат О.М.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ НЕБАНКІВСЬКОГО МІКРОКРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра корпоративних фінансів і контролінгу,
проспект Перемоги, 54/1, м. Київ,
03680, Україна,
тел.: 050 338 89 47,
e-mail: ldovbenko@ukr.net

Анотація. Мета дослідження – визначити проблеми та обґрунтувати шляхи розвитку сектору ринку небанківського мікрокредитування в Україні.

У роботі застосовано сукупність методів наукового пізнання, серед яких методи наукової абстракції та логіко-діалектичний (у дослідженні змісту мікрокредитування); статистичний та графічний аналіз – для аналізу, порівняння і наочного відображення статистичних даних (у процесі дослідження сучасних тенденцій національного ринку мікрокредитування) та емпіричні методи досліджень.

Уточнено сутнісні характеристики мікрокредитування та визначено його роль у споживчому кредитуванні. Виокремлено основні чинники, що негативно впливають на створення дієвого та якісного ринку небанківського мікрокредитування в Україні та запропоновано державні важелі щодо збільшення привабливості, прозорості та зниження ризиків ринку небанківського мікрокредитування. В свою чергу це позитивно впливатиме на розвиток економіки країни, соціальний добробут та приватну фінансову стабільність населення.

У роботі на тему “Сучасний стан та тенденції небанківського мікрокредитування в Україні” обґрунтовано основні напрями регулювання небанківського мікрокредитування у споживчому кредитуванні суб’єктів господарювання в умовах соціально-економічної нестабільності. Це дозволить сформувати сприятливе нормативно-правове та інституційне забезпечення ринку небанківського мікрокредитування.

Ключові слова: мікрокредит, небанківські установи, МФО компанії, платформи прямого кредитування, онлайн балансове кредитування.

Shuplat O. M.

THE CURRENT SITUATION AND TRENDS OF NON-BANK MICROCREDITING IN UKRAINE

Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Corporate Finance and Controlling,
Peremogy Av., 54/1, Kyiv,
03680, Ukraine,
[tel.: 050 338 89 47](tel:0503388947),
e-mail: ldovbenko@ukr.net

Abstract. Research objective: Identify problems and substantiate ways to develop the non-bank microcredit market in Ukraine.

The set of methods of scientific knowledge, including methods of scientific abstraction and logical-dialectical (in the study of the content of microcredit) are applied in the work; statistical and graphical analysis - for analysis, comparison and visualization of statistics (in the process of researching current trends of the national micro-credit market) and empirical research methods.

The essential characteristics of microcredit have been clarified and its role in consumer lending has been defined. The main factors that negatively influence the creation of an effective and high-quality non-bank micro-credit market in Ukraine are highlighted, and state levers are proposed to increase the attractiveness, transparency and reduce the risks of the non-bank micro-credit market. In turn, this will have a positive effect on the country's economic development, social well-being and private financial stability of the population.

The paper on "The current state and trends of non-bank microcredit in Ukraine" substantiates the main directions of regulation of non-bank microcredit in consumer lending to economic entities in conditions of socio-economic instability. This will create favorable regulatory and institutional support for the non-bank microcredit market.

Key words: micro-credit, non-banking institutions, MFOs of companies, direct lending platforms, online balance lending.

Вступ. За умов глобалізації економіки соціально-економічний розвиток України неможливий без розвитку ринку фінансових послуг, зокрема, небанківськими фінансовими установами. Разом із тим процес розвитку даного ринку в Україні має суттєві недоліки та є не контрольованим через відсутність належного законодавчого регулювання. Слід зазначити, що загальні правові засади функціонування ринку небанківського кредитування відображені в Законі України "Про споживче регулювання" не в повній мірі. Унаслідок цього фінансовими компаніями здійснюється систематичне порушення порядку укладання електронних договорів та встановлюються високі ставки кредитування (показник APR близько 600% річних).

З огляду на зазначене, особливої гостроти набула потреба у належному врегулюванні правових відносин між кредитором, кредитними посередниками та споживачами, що дозволить зробити ринок мікрокредитування привабливішим для кредиторів та безпечнішим для споживачів. Крім того, це позитивно впливатиме на розвиток економіки країни, соціальний добробут та приватну фінансову стабільність населення.

Слід зазначити, що надання фінансовими компаніями позик фізичним особам здійснюється на підставі ліцензії "На провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), надання

коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту” і дана послуга здійснюється виключно за рахунок власних коштів фінансових компаній.

В Україні небанківське мікрокредитування є популярним на ринку фінансових послуг, особливо серед найбільш соціально вразливих груп населення. Виходячи з цього, ця сфера потребує належного захисту прав та інтересів споживачів і кредиторів, що в свою чергу мінімізуватиме порушення прав кредиторів та споживачів на ринку небанківського кредитування.

Питання розвитку ринку мікрокредитування небанківськими фінансовими установами висвітлюються у працях таких вчених: Р. Бачо, Є. Бублик, Б. Пшик, В. Левченко та інших. Проблеми функціонування небанківських фінансових установ та їх кредитного потенціалу відображено у працях: В. Базилевича, О. Василика, Н. Внукової, В. Геєця, А. Гриценка, В. Корнеєва, М. Крупки, С. Науменкової, В. Опаріна, С. Реверчука, С. Шумської, І. Чугунова та інших.

Постановка завдання. Віддаючи належне науковому доробку цих учених, зауважимо, що методологічні зрушення, що відбуваються в царині небанківського мікрокредитування, загострюють необхідність правового регулювання відносин між кредиторами, кредитними посередниками та споживачами в процесі надання послуг мікрокредитування фізичних осіб.

У публікаціях більшості вчених досліджуються питання сутності, структури та етапів становлення і чинники розвитку вітчизняного ринку мікрокредитування. Частина авторів значний акцент робить на особливості діяльності інституційних суб'єктів кредитного ринку України. Водночас, недостатньо досліджено нормативно-правове забезпечення ринку фінансових послуг в сфері небанківського мікрокредитування. Особливої уваги потребують питання термінів повернення та можливості реструктуризації боргу, модель визначення меж процентної ставки за кредитом, порядок погашення кредиту та надання повторних.

Метою статті є визначити проблеми та обґрунтувати шляхи подальшого розвитку та системи законодавчого регулювання сфери небанківського мікрокредитування населення в Україні.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність розв'язання таких завдань: уточнити сутнісну характеристику мікрокредиту та визначити його роль на фінансовому ринку України; дослідити основні тенденції на ринку мікрокредитування небанківськими установами в Україні, проаналізувати зарубіжний досвід небанківського мікрокредитування задля його ефективного застосування в Україні і на цій основі обґрунтувати шляхи розвитку мікрокредитування фінансовими компаніями в Україні.

Результати. У сучасному економічному середовищі кредитні відносини є невід'ємним елементом розвитку економічної системи, взаємозв'язків між її суб'єктами та важливим об'єктом економічних відносин. Сукупність кредитних відносин формує національний і міжнародний кредитний ринок. Криза в банківській сфері 2014-2015 рр., про що свідчать наступні дані: - різке зростання частки проблемних активів на балансах банків - з 12,9% у 2014 р. до 24,7% - у 2015 р.; - вплив депозитів із банківського сектору: мінус 45,4% за 2014-2015 рр. за валютними депозитами та мінус 17,9% за гривневими депозитами; - жорсткі адміністративні заходи (у т. ч. щодо зняття депозитів, валютно-обмінних операцій), що запроваджені у зв'язку з розгортанням військового конфлікту та економічною кризою; - висока доларизація кредитів та депозитів - 55,9% та 53,4% відповідно станом на 2015 р.; - незбалансована база активів і пасивів банків: співвідношення кредитів до депозитів становило 158,8% у 2015 р. (226,7% - у 2009 р.); - з I кв. 2014 р. до II кв. 2015 р. 47 банків, із них один системно важливий банк, оголошено неплатоспроможними; - недостатні обсяги власного та

регулятивного капіталу банків унаслідок погіршення якості кредитів й інших активів і доформування резервів за активними операціями з початку 2014 р.; - масовий вихід із України великих європейських гравців фінансового сектору - близько 10 європейських банків продали свої дочірні банки в Україні або припинили ведення роздрібногo бізнесу; - відсутність первинних публічних розміщень (ІРО) акцій українських компаній на місцевих і закордонних біржах протягом 2013 - 2014 рр.; - зменшення обсягу торгів на вітчизняних біржах (крім державних облігацій) на 38% у 2014 р.- до 76 млрд. грн., у тому числі торгів акціями та деривативами на 46% - до 36 млрд. грн.; - відсутність дієвого механізму та інфраструктури підтримки фінансування інвестиційних проектів малих та середніх підприємств (МСП), що стримує залучення кредитних коштів від міжнародних фінансових організацій для стрімкого відновлення економічного зростання та підтримки національного виробництва; - низька та незмінна протягом 2008 - 2014 рр. частка страхових компаній у структурі фінансового сектору - від 2,6% до 3% від загального обсягу активів; - низький рівень активів системи пенсійного забезпечення - 2,5 млрд. грн., або 0,2% від ВВП на кінець 2014 р., сформувала умови для стрімкого зростання попиту на небанківське мікрокредитування [1].

Як результат, вартість окремих позик фінкомпаній становить 1620% річних, тоді як у банків - близько 200%. У результаті, домогосподарства сповзають у боргову яму, не зважаючи на спроби перекредитуватися або пролонгувати зобов'язання [2].

Мікрокредит - це невеликий фінансовий кредит, взятий на короткий термін. У вітчизняній банківській практиці мікрокредитом вважається сума позик, еквівалентна 100 дол. США. У міжнародній практиці мікрокредит є інструментом підтримання розвитку інфраструктури, а не інструментом становлення, розвитку економіки. Адже головним для мікрокредиту є боротьба з бідністю, нарощення самозайнятості та розширення МСП і створення додаткових робочих місць [3, с. 20].

Проаналізуємо ринок небанківського мікрокредитування в Україні. На даний час він знаходиться на стадії активного розвитку, так за підсумками I півріччя 2019 р. 668 фінансових компаній мали діючі ліцензії з надання коштів в позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту (на I півріччя 2018 р. – 565). (табл.1).

Таблиця 1

**Обсяг фінансових послуг, наданих фізичним особам
за I півріччя 2018 – I півріччя 2019 рр.**

Table 1

**The volume of financial services provided to individuals for the first half of 2018-
the first half of 2019**

	2018		2019	
	I кв.	II кв.	I кв.	II кв.
Кількість фінансових компаній	435	565	668	668
Динаміка кількості фінансових компаній, %	54	29,8	18,2	0
Обсяг наданих позик, тис. грн.	11 911 551	19 255 523	14 084 882	30 992 429
Динаміка наданих позик, %	15,4	61,6	-26,9	120,0
Середній розмір позики, тис. грн.	8,38	5,5	5,45	5,47

Джерело: Складено автором за [4]

Також важливим у дослідженні ринку фінансових послуг є кількість укладених договорів. Його значення у I півріччі 2019 р. становило 5657,916 тис. в тому числі договори :

- з фізичними особами - 5 252 674;

- з юридичними особами - 403 299;
- з фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності - 1 943.

Середня сума укладеного договору з надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту, за 1 півріччя 2019 р. складала 5 477 грн. (за 1 півріччя 2018 р.- 5 501 грн.), у тому числі укладених:

- з фізичними особами - 3 276 грн.;
- з юридичними особами - 34 100 грн.;
- з фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності -31 482 грн. Слід відзначити, що 55,4 % від загальної суми укладених договорів припадає на кредити, що надані фізичним особам [4].

Також окремого дослідження потребує аналіз терміну на який надаються позики (табл. 2). У I півріччі 2019 р. 84,3 % від кількості укладених договорів з надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту припадало на договори термін дії яких перевищував 30 днів та 42,9 % - термін дії яких не перевищував 30 днів. На середньострокові та довгострокові кредити (від 1 року та довше) припадала лише 7,7 % від кількості договорів та 18,4 % від сум укладених договорів. Слід відмітити, що середній строк на який надавалися позики у 2018 р. становив 18 днів.

Таблиця 2

Строк дії укладених договорів з надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту I півріччя 2018 – I півріччя 2019 рр.

Table 2

The term of the concluded agreements on the granting of funds on the loan, including on the terms of the financial loan I half of 2018 - I half of 2019

Строк	Кількість укладених договорів за період, шт.				Сума договору, тис. грн.			
	6М 2019	питома вага (%)	6М 2018	питома вага (%)	6М 2019	питома вага (%)	6М 2018	питома вага (%)
до 30 днів	4 769 091	84,3	2 830 872	80,9	13 284 917	42,9	6 925 909	36,0
від 30 до 90 днів	226 629	4,0	112 605	3,2	1 552 856	5,0	446 842	2,3
від 90 днів до 1 р.	221 902	3,9	350 833	10,0	10 455 406	33,7	6 984 711	36,3
від 1 до 2 р.	391 475	6,9	170 320	4,9	1 590 712	5,1	1 685 520	8,8
від 2 до 3 р.	40 759	0,7	28 031	0,8	1 145 866	3,7	936 538	4,9
більше 3 р.	8 060	0,1	7 805	0,2	2 962 671	9,6	2 276 002	11,8
Всього	5 657 916	100	3 500 466	100	30 992 429	100	19 255 523	100

Джерело: Складено автором за [4]

Отже, як бачимо небанківське мікрокредитування є популярним на ринку фінансових послуг України. Розвиток небанківських послуг кредитування дозволив надавати кредити клієнтам через посередницькі цифрові платформи, які поєднують кредиторів із позичальниками, з використанням власних коштів таких платформ або ж прямим кредитуванням між учасниками. У цій широкій категорії представлені платформи прямого кредитування в форматі P2P та онлайн балансове кредитування.

Активними учасниками ринку мікрокредитування стали МФО компанії - це невеликі фінтех компанії, що надають послуги швидкого кредитування через інтернет. Ці компанії мають відмінну від банків форму діяльності і, відповідно, регулюються окремим органом - Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Слід зазначити, що з 30 ключових компаній що діють в секторі небанківського мікрокредитування 50% надають кредити лише онлайн, а інші - в онлайн та через мережу з 1900 відділень.

Проведене дослідження засвідчує що діяльність небанківських фінансових установ в Україні активно розвивається. Проте, на сьогоднішній день відсутнє належне законодавче регулювання відносин між кредитодавцями, кредитними посередниками та споживачами під час надання послуг мікрокредитування фізичних осіб. Це пов'язано з тим, що загальні правові засади ринку небанківського кредитування Закон України «Про споживче кредитування» регулює не в повній мірі.

Через законодавчу неврегульованість ринку мікрокредитування небанківськими фінансовими установами, відбувається послаблення стандартів видачі кредитів. Так, за період 01.09.2018 р. по 28.02.2019 р. до Нацкомфінпослуг надійшло 3447 звернень громадян, з них близько 95% стосуються надмірних витрат з боку позик (завищені відсоткові ставки, штрафи, пені) та 5% стосувалися інших питань: невідповідність порядку укладання електронних договорів ЗУ «Про електронну комерцію»; неправомірне використання персональних даних та здійснення погроз з боку фінансових компаній; реструктуризація боргу за кредитним договором (рис.1).

Рис. 1. Кількість скарг, шт. [5]

Fig. 1. Number of complaints, pcs. [5]

З вересня 2018 р. відбулося значне зростання кількості звернень громадян (+734%) до Нацкомфінпослуг в частині регулювання відносин з фінансовими компаніями, які проводять господарську діяльність з надання коштів у позику.

Стрімкий розвиток ринку мікрокредитування фінансовими установами без належного законодавчого забезпечення призведе до зростання конкуренції, що в свою чергу призведе до зниження якості надання мікрокредитів. Крім того, при збереженні темпів зростання споживчого кредитування та рівня відсоткових ставок у перспективі певні групи домогосподарств можуть виявитися надмірно закредитованими. На сьогоднішній день, за оцінками НБУ боргове навантаження на сектор домогосподарств загалом невисоке, трохи менше, ніж 10% річного доходу, хоча рівень закредитованості населення з низькими доходами значно вищий.

ЗУ «Про споживче кредитування» не передбачає конкретних санкцій порушників правил ринку небанківського мікрокредитування і не поширюється на суми нижче рівня мінімальної заробітної плати [6]. Крім того, під сферу дії даного Закону не підпадають кредити, термін дії яких менше 30 днів (табл.3)

Отже, необхідно на державному рівні регулювати розвиток небанківського мікрокредитування, вчасно вирішувати проблеми, що виникають на шляху його розвитку.

Відмінності в регулюванні сектору небанківського мікрокредитування

Table 3

Differences in the regulation of the non-bank micro-credit sector

	Кредити, які підпадають під дію ЗУ «Про споживче кредитування»	Кредити, які не підпадають під дію ЗУ «Про споживче кредитування»
Реальна річна процентна ставка	в рекламних матеріалах, паспорті, договорі	немає вимоги - лише за вартістю послуги
Письмова інформація, перед договором	стандартизований паспорт споживчого кредиту з детальною інформацією	обмежений обсяг інформації відповідно до ст. 12 ЗУ “Про фін послуги”
Заборона на односторонню зміну договору	всі умови	тільки розміру процентної ставки/платежів
Обмеження розміру відповідальності позичальника	пеня 15% від суми прострочення, штраф і пеня – 50% від суми кредиту	пеня/штраф понад 50% від суми кредиту може розглядатися як несправедлива умова за ст. 18 ЗУ “Про захист прав споживачів”

Джерело: *Складено автором за даними [7]*

Так, на даний час ініційовано ряд змін до законопроектів щодо регулювання ринку небанківського мікрокредитування [7, 8]. На нашу думку варто було б підтримати ті зміни, які передбачають:

1. Процентна ставка за кредитом не може перевищувати: для кредитів із терміном погашення до 90 днів включно - не більше 180 % річних; для кредитів із терміном погашення від 91 дня до одного року включно - не більше 100 % річних; для кредитів із терміном погашення понад один рік - не більше 60 % річних.

2. Загальна сума сплачених процентів за кредитом не може перевищувати: для кредитів із терміном погашення до 90 днів включно - не більше 20 % від суми отриманого кредиту; для кредитів із терміном погашення від 91 дня до одного року включно - не більше 40% від суми отриманого кредиту.

3. Проценти за кредитом нараховуються на фактичну суму заборгованості позичальника за кредитом та за термін фактичного користування ним, починаючи з першого дня видачі кредиту включно та до настання терміну його погашення.

4. Кредитодавцю забороняється встановлювати в договорі будь-які платежі за кредитом, окрім тих, які передбачені законом, чи вимагати отримання позичальником додаткових чи супутніх послуг кредитодавця.

5. Регулюється строк виплати кредитів та максимальний місячний платіж (не може перевищувати 40 % від розміру мінімальної заробітної плати).

6. Кредитор має право укласти договір кредиту тільки із позичальником, який не мав перед ним заборгованості за кредитом та відсотками протягом останніх 180 днів до дня укладення договору.

Такі зміни у законодавчих актах нададуть переваги як для кредиторів і позичальників, зокрема, так і економіки України в цілому. Для регулювання сегменту ринку небанківського мікрокредитування потрібно, щоб політика держави була комплексною і спрямована на такі складові, як організаційне, фінансове, нормативно-правове, інформаційне та інституційне забезпечення.

Висновки. Таким чином, небанківське мікрокредитування - відносно молодий вид діяльності фінансових установ в ринковій економіці, але його запровадження та вдале використання є досить потужним альтернативним джерелом споживчого кредитування. Україні потрібно уже сьогодні створювати всі умови для належного

використання переваг мікрокредитування. Зокрема, створити дієву законодавчу базу, яка б врегулювала правові відносини між кредитором, кредитними посередниками та споживачами на ринку небанківського споживчого кредитування. В свою чергу це дозволить зробити ринок привабливішим для сегменту кредиторів та безпечнішим для сегменту споживачів. Що позитивно впливатиме на розвиток економіки країни, підвищить соціальний добробут та забезпечить приватну фінансову стабільність населення.

1. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року : Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015р. № 391. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73007243>(дата звернення: 1.09.2019).
2. Янковий О. Дрібні хижаки: що чекає на сектор мікрокредитування в Україні. URL: <https://mind.ua/publications/20185861-dribni-hizhaki-shcho-chekae-na-sektor-mikrokredituvannya-v-ukrayini> (дата звернення: 1.09.2019).
3. Малахова О.Л. Кредитний менеджмент. Методичні вказівки з вивчення дисципліни. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 65 с.
4. Підсумки діяльності фінансових компаній та юридичних осіб (лізингодавців) за I півріччя 2019 року / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг).URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_II%20kv_2019.pdf (дата звернення: 1.09.2019).
5. Інформація про роботу зі зверненнями громадян щодо дій кредитних спілок та фінансових компаній, які до 19.11.2016 мали статус інших кредитних установ / Нацкомфінпослуг. URL: <https://nfp.gov.ua/ua/Pro-skarhy-na-finansovi-ustanovu> (дата звернення: 1.09.2019).
6. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення: 1.09.2019).
7. Врегулювання діяльності кредитних установ: законопроект. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-novosti-zakonodatelstva-1-uregulirovanie-deyatelnosti-kreditnyx-uchrezhdenij-zakonoproekt><https://uteka.ua/ua/publication/news-14-novosti-zakonodatelstva-1-uregulirovanie-deyatelnosti-kreditnyx-uchrezhdenij-zakonoproekt> (дата звернення: 1.09.2019).
8. Про захист прав позичальників небанківських кредитів. Проект Закону № 10434 від 10.07.2019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66190 (дата звернення: 1.09.2019).

References

1. "Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated 18.06. 2015 No. 391 Comprehensive Program for the Development of the Financial Sector of Ukraine to 2020." National Bank of Ukraine, bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73007243. Accessed 1 Sept. 2019.
2. Yankov, O. O. "Small predators: what awaits the micro-credit sector in Ukraine." Mind, mind.ua/publications/20185861-dribni-hizhaki-shcho-chekae-na-sektor-mikrokredituvannya-v-ukrayini. Accessed 1 Sept. 2019.
3. Malakhova, O. L. *Credit Management. Methodical instructions for the study of discipline*, TNEU, 2018.
4. "Results of activity of financial companies and legal entities (lessors) for the first half of 2019." National Commission for State Regulation in the Market of Financial Services (Natcomfin Services), www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_II%20kv_2019.pdf. Accessed 1 Sept. 2019.
5. "Information on work with citizens' appeals on actions of credit unions and financial companies that until 19.11.2016 had the status of other credit institutions." National Commission for State Regulation in the Market of Financial Services, nfp.gov.ua/en/Pro-skarhy-na-finansovi-ustanovu. Accessed 1 Sept. 2019.
6. "On Consumer Lending. Law of Ukraine of November, 15, 2016, No. 1734." Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19. Accessed 1 Sept. 2019.
7. "Regulation of credit institutions: the bill." Uteka, uteka.ua/en/publication/news-14-novosti-zakonodatelstva-1-uregulirovanie-deyatelnosti-kreditnyx-uchrezhdenij-zakonoproekt[: https://uteka.ua/en/publication/news-14-novosti-zakonodatelstva-1-uregulirovanie-deyatelnosti-kreditnyx-uchrezhdenij-zakonoproekt](https://uteka.ua/en/publication/news-14-novosti-zakonodatelstva-1-uregulirovanie-deyatelnosti-kreditnyx-uchrezhdenij-zakonoproekt). Accessed 1 Sept. 2019.
8. "On Protection of the Rights of Borrowers of Non-Bank Loans. Project of Law, No. 10434, 10.07.2019." Verkhovna Rada of Ukraine, w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66190. Accessed 1 Sept. 2019.